

NEFROLOGIE, DIALIZĂ ȘI TRANSPLANT RENAL

JUBILEUL DE 30 DE ANI AL SERVICIULUI DE DIALIZĂ ȘI TRANSPLANT RENAL DIN REPUBLICA MOLDOVA

THIRTY YEARS' ANNIVERSARY OF THE DIALYSIS AND KIDNEY TRANSPLANT SERVICE IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Adrian Tănase, Petru Cepoida, Galina Tulasos

*Centrul Dializă și Transplant Renal IMSP Spitalul Clinic Republican
Catedra Urologie și Nefrologie Chirurgicală USMF "N. Testemițanu"*

Summary

It is about 50 years after the first acute hemodialysis was performed in the Republic of Moldova by prof. S. Goligorschi, Dr. A. Tetrarov și Dr. M. Chiroșca (4.11.1962) and more than 30 years after the creation of the dialysis and kidney transplantation center as a separate service (01.01.1981). During these years in the Republic of Moldova were opened 7 dialysis departments with 72 „artificial kidney” machines, yearly used for chronic dialysis in more than 400 patients and acute dialysis in circa 50 patients. Although, there are approximately 50,000 of dialysis sessions performed yearly in the whole Republic, one can await an important increase in dialysed patients' population, which is determined both by real need in this service and by existing trends in the field.

Introducere

Serviciul de dializă și transplant renal reprezintă unul din cele mai sofisticate și prestigioase compartimente ale medicinei moderne [1]. Existența unor astfel de servicii, precum și funcționarea lor la nivelul standardelor mondiale reflectă capacitatea sistemului de sănătate de a confrunta cu brio apelurile contemporaneității [2]. Prezentarea în aspect istoric a dezvoltării serviciului de dializă și transplant renal din Republica Moldova reflectă progresul științific și practic al sistemului național de sănătate în acest domeniu pe parcursul ultimilor decenii. În cele 2 decade de independență capacitățile serviciului au crescut de aproape 4 ori. Este important de subliniat că practic toate opțiunile de diagnostic și de tratament în domeniul dializei și transplantului renal a fost implementată cu succes în Republica Moldova.

Obiectiv

Prezentarea consecutivă a istoricului de dezvoltare a serviciului de dializă și transplant renal din Republica Moldova.

Material și metode

În pregătirea acestui articol au fost utilizate atât sursele relevante ale literaturii de specialitate [3], cât și datele statistice anuale.

Rezultate

Prima ședință de hemodializă în insuficiența renală acută cu ajutorul aparatului АИП-60 a fost efectuată de Prof. Solomon D. Goligorschi, Dr. Afanasie N. Tetrarov și Dr. Mihail Chiroșca pe data de 4 noiembrie 1962. Dr. Vladimir C. Punga a introdus în practica medicală din Republica Moldova dializa peritoneală în anul 1963. În perioada anilor 1974-1980 la baza

Spitalului Clinic Republican a fost aplicată hemodializa în IRA cu aparatele AIP-140 și Diahron-80. Serviciul de Dializă și Transplant Renal din Republica Moldova și-a început activitatea în anul 1977, odată cu inaugurarea edificiului nou al Spitalului Clinic Republican. Printre primii medici încadrați în secția Nefrologie Chirurgicală (prima denumire a secției) au fost Dr. Adrian Tănase (șef secție din 1977), Dr. Victor Sagatovici, Dr. Maria Vizitiu, Dr. Nadejda Arsenii, Dr. Larisa Evdochimov și Dr. Nelli Cotulevici. Serviciul nou creat a fost dirijat de șeful catedrei Urologie a Institutului de Stat de Medicină din Chișinău, conferențiarul Mihail Bîrsan. Prima ședință de hemodializă în insuficiența renală cronică terminală cu aparatul АИП -140 a fost efectuată de Dr. Victor Sagatovici, Dr. Larisa Evdokimov și Dr. Adrian Tănase în 1978.

Pe dată de 1 ianuarie 1981 a fost creată prima secție de Hemodializă, care a fost utilată cu 8 aparate ЦД-8 și 50 paturi staționare. Un an mai târziu secția este transformată în Centrul de Hemodializă și Transplant Renal al SCR. De la momentul fondării, această secție este condusă de Dr. Adrian Tănase. Din inițiativa medicului șef al Spitalului Clinic Republican, d-lui Timofei Moșneaga, au fost trimise la Moskova, Rusia, echipe complexe de specialiști pentru stagiere în domeniul dializei și transplantului renal (medici-urologi, nefrologi, laboranți, asistente medicale, ingineri).

Pe dată de 4 martie 1981 s-a efectuat prima hemosorbție (hemocarboperfuzie) în Republica Moldova de către Dr. Adrian Tănase. Implementarea în practica medicală a hemodializei cronice a ridicat problema implementării și altor metode de substituție a funcției renale. Pe data de 17 septembrie 1982 a fost efectuată prima analiză imunologică „cross-match” între donator și recipient de către Dr. Liana Kalinin.

În calitate de dezvoltare logică a spectrului întreg de modalități de substituție a funcției renale, pe dată de 25 septembrie 1982 s-a efectuat primul transplant renal în Republica Moldova cu rinichi de la cadavru în "moarte biologică". La operație au participat chirurgii Dr. Pavel I. Filipțev (Moskova), Dr. conf. Mihail R. Bârsan, Dr. A. Tănase și Dr. V. Sagatovici. În același an a fost deschis Centrul de Transplant Renal al Spitalului Clinic Republican. Pe dată de 27 septembrie 1982 Dr. Ian G. Moisiuk (Moskova) și Dr. Victor Sagatovici au efectuat prima prelevare de rinichi de la un cadavru în "moarte biologică".

În anul 1983 pentru prima dată în practica medicală a Republicii Moldova au fost implementate metodele noi de detoxicare extracorporală: plasmafereză, limfocitofereză și iradierea sângelui cu raze ultraviolete. Aceste metode au putut fi implementate datorită activității Dr. Victor Sagatovici, Dr. Ghenadie Chiriac și Dr. Gheorghe Boțan. Între anii 1983-1989 serviciul de Hemodializă și Transplant Renal a cunoscut o dezvoltare rapidă: în Spitalul Clinic Republican a fost instalat cel de-al 2-lea sistem de dializă СГД-8, au fost montate aparatele СГД-1Б (1), Gambro (2), Fresenius (2) și sistemul de epurare a apei Millipore-250. Cu anul 1986 se datează implementarea dializei peritoneale semicontinue de către Dr. Victor Sagatovici.

Pe dată de 7 iulie 1987 pentru prima dată în Republica Moldova în regimul complex imunodepresiv al transplantului renal este folosită Ciclosporina-A (Dr. A. Tănase). Pe parcursul primilor ani de independență (1991-1994) Serviciul de Dializă și Transplant renal s-a dezvoltat în continuare: s-au deschis secții noi de Hemodializă în Spitalul Clinic Municipal nr.3 din Chișinău (8 aparate СГД-8), în Spitalul municipal Bălți (8 aparate СГД-8), a fost instalat un aparat de dializă la Centrul Mamei și Copilului.

Pe parcurs s-au implementat și unele metode noi de diagnostic: pe dată de 23 martie 1992 a fost efectuată prima biopsie extrafină prin aspirație a transplantului renal, iar pe dată de 10 februarie 1994 – prima biopsie prin puncție a transplantului renal de către Dr. Adrian Tănase. În ianuarie 1998 a fost reînnoit Centrul de Dializă și Transplant Renal din Spitalul Clinic Republican prin instalarea a 10 aparate Fresenius 4008B și a sistemului de purificare RO-700. Prima prelevare de rinichi de la donator cadavru în "moarte cerebrală" a fost efectuată de Prof. Dr. Adrian Tănase, Dr. Igor Codreanu și Dr. Victor Reaboi pe dată de 10 decembrie 2000. Primul transplant renal reușit cu rinichi de la donator în viață de la mamă a fost efectuat de Prof. Dr. Adrian Tănase pe dată de 4 decembrie 2001.

Pe dată de 27 martie 2001 s-a deschis Centrul Municipal de Dializă în Spitalul Clinic de Urgență, or. Chișinău, utilat cu 8 aparate Fresenius. În anul 2001 a fost închisă secția de Dializă din Spitalul Clinic Municipal nr.3. În anii 2003-2004 s-a efectuat reutilizarea cu aparataj modern Fresenius a secțiilor de Hemodializă din Spitalul Clinic Republican (20 aparate Fresenius) și Spitalul Municipal Bălți (10 aparate Fresenius). În 2004 este deschisă secția de Hemodializă în or. Comrat, utilată cu 6 aparate Fresenius. În 2005 a fost deschisă secția de Hemodializă pentru copii în ICȘOSM și C, care dispune de 5 aparate Fresenius. În 2006 sunt instalate 8 aparate suplimentare de hemodializă în Centrul Municipal de Dializă (Chișinău) cu atingerea capacității totale de 16 aparate Fresenius.

Cu anul 2007 se datează implementarea dializei peritoneale ambulatorii (CAPD) în Centrul de Dializă și Transplant Renal de către Prof. Dr. Adrian Tănase, Dr. Sergiu Gaibu și Dr. Natalia

Cornea. În anul 2007 au fost instalate încă 5 aparate de hemodializă în Spitalul Clinic Municipal Bălți, până la capacitatea totală de 15 aparate de dializă. În anul 2008 au fost deschise 2 secții noi de dializă: în Spitalul Cahul (5 aparate de hemodializă) pe dată de 03.2008 și în Spitalul Clinic Municipal "Sfânta Treime" or. Chișinău pe dată de 01.12.2008 (5 aparate de hemodializă);

În anii 2008-2009 au fost elaborate Protocoalele Clinice Naționale în managementul insuficienței renale acute și insuficienței renale cronice terminale sub dializă cu participarea Prof. univ. Adrian Tănase, d.h.ș.m., Dr. Petru Cepoida, d.ș.m., Dr. Larisa Evdochimov, Dr. Natalia Cornea, Dr. Elena Maximenco, asistentașefa Galina Tulatos. Protocoalele Clinice Naționale au creat cadrul pentru activitatea zilnică în domeniul la nivelul standardelor europene. În anul 2008 a fost primită și a intrat în vigoare nouă Legea privind transplantul de organe, țesuturi și celule umane, pregătită conform celor mai bune exemple străine.

În 2009 a fost editată monografia „Insuficiența renală” autorilor Prof. univ. A. Tănase, d.h.ș.m. și, Dr. P. Cepoida, d.ș.m., care a elucidat problema insuficienței renale conform ghidurilor și recomandărilor contemporane în domeniu, fiind în același timp bogat și original ilustrată. La sfârșitul anului 2009 standardele naționale de diagnostic și tratament în hemodializă, dializa peritoneală și transplantul renal au fost supuse unei revizuirii aprofundate de către șeful Centrului de Dializă și Transplant renal Prof. univ. A. Tănase, d.h.ș.m., Dr. P. Cepoida, d.ș.m. și Dr. I. Codreanu. În urma revizuirii volumul standardelor s-a dublat, iar materialul nou introdus a constituit circa 80%. În anul 2010 au fost elaborate standardele instituționale și a locului de muncă în insuficiență renală acută. De asemenea, a fost creată Agenția de Transplant din Republica Moldova, condusă din momentul înființării de Dr. I. Codreanu. În 2010 la comanda Ministerului Sănătății din Republica Moldova a fost elaborat un set științific fundamentat al indicilor de calitate a serviciului de dializă. În anii 2008-2010 colaboratorii Centrului au continuat lucrul științific în următoarele domenii importante: tratamentul insuficienței renale acute, utilizarea hemofiltrării și hemodiafiltrării în tratamentul insuficienței renale acute și cronice, rolul infecțiilor virale cronice la pacienții dializați, dereglările metabolismului fosfocalcic și corectarea lor cu fixatorii de fosfor, calitatea vieții pacientului dializat, tratamentul antianemic a pacienților dializați cu eritropoietinele α și β , originale și generice, tratamentul anemiei pacientului dializat cu diferite preparate de fier, utilizarea preparatelor generice la pacienții stabili cu transplant renal.

Concluzii

La momentul actual au trecut aproape 50 de ani după prima ședință de hemodializă la un pacient cu insuficiență renală acută (4.11.1962) și peste 30 de ani de la formarea serviciului de dializă și transplant renal ca un compartiment aparte a medicinei autohtone din Republica Moldova (01.01.1981). Pe parcursul anilor în Republica Moldova s-au deschis 7 secții de dializă cu 77 de aparate „rinichi artificiali”, anual utilizate pentru substituția cronică a funcției renale la circa 440 de pacienți dializați cronic și peste 50 de pacienți dializați acut. Cu toate că actualmente pe parcursul anului în Republica Moldova sunt efectuate circa 45000 ședințe de dializă, pe viitor este necesar de o creștere importantă a numărului de pacienți dializați, ceea ce este determinat atât de necesitățile reale în acest serviciu, cât și de tendințele existente în domeniu.

Bibliografie

1. MALLUCHE H., HAKIM R., SAYEGH M., *Clinical Nephrology, Dialysis and Transplantation* // Germany, Dusti-Verlag, 2004, 1518 pp.
2. DAUGIRDAS J., BLAKE P. ING T., *Handbook of Dialysis* // 4th edition, Wolters Kluwer health, Lippincott, Williams & Wilkins, 2006, 744 pp
3. TĂNASE A., CEPOIDA P., *Insuficiența renală* // "Tipografia-Sirius" SRL, Chișinău, 2009, 380 pp.

EXPERIENȚA DE 30 DE ANI DE TRATAMENT A INSUFICIENȚEI RENALE CRONICE TERMINALE ÎN CENTRUL DE DIALIZĂ A IMSP SCR

THIRTY YEARS' EXPERIENCE OF THE END STAGE RENAL DISEASE TREATMENT IN THE CENTER OF DIALYSIS AND KIDNEY TRANSPLANTATION

**Sergiu Gaibu, Adrian Tanase, Petru Cepoida, Igor Codreanu,
Natalia Cornea, Larisa Evdochimova, Dorin Visterniceanu, Lilia Postolachi**

*Centrul Dializă și Transplant Renal IMSP Spitalul Clinic Republican
Catedra Urologie și Nefrologie Chirurgicală USMF "N. Testemițanu"*

Summary

Chronic glomerulonephritis, tubulointerstitial nephropathies and hereditary pathology remain main causes of the end stage renal disease, but their prevalence has decreased from 90% till 75% during the last decade. Dialysis and Kidney Transplantation Center activities have shown the continuous increase of the number of patients on chronic dialysis as well as of the number of yearly performed dialysis sessions with simultaneous patients' mortality reduction and increased patients survival. The mean volume of work carried out by medical personal has increased in 4 times during the last 15 years. Taking everything into consideration, the smooth work of the section is provided by hardworking, highly qualified and specially trained medical personnel.

Introducere

În anul 1981 secția de Hemodializă din IMSP Spitalul Clinic Republican a devenit prima secție specializată din Republica Moldova, care a asigurat tratamentul continuu prin hemodializă a pacienților cu insuficiență renală cronică [1]. Substituția artificială a funcției renale se referă la una dintre cele mai sofisticate și complexe compartimente ale medicinei contemporane, iar funcționarea acestui serviciu solicită implicarea personalului medical de o calificare înaltă. În același timp, pe plan global, pe parcursul ultimilor decenii se observă modificări semnificative în structura etiologică a insuficienței renale cronice, creșterea numărului pacienților care necesită tratament specializat, majorarea supraviețuirii pacienților aflați la dializă și scăderea letalității asociate cu îmbătrânirea populației în cauză [2, 3].

Obiectiv

Evaluarea dinamică pe parcursul a 30 de ani a activității Centrului de Dializă din cadrul IMSP Spitalul Clinic Republican

Materiale și metode

Au fost analizați indicii de activitate a Centrului de Dializă pe parcursul a 30 de ani, în perioada anilor 1981-2010. S-a studiat modificarea în dinamică a următorilor parametri: numărul total al pacienților supuși anual tratamentului prin dializă cronică, numărul pacienților spitalizați primar, componența-gender a pacienților aflați la dializa cronică, distribuția pacienților după vârstă, structura etiologică a insuficienței renale, letalitatea și durata medie de aflare a pacienților la tratament.

Rezultate

În perioada anilor 1981-2010 în Centrul de Dializă a IMSP Spitalul Clinic Republican au fost supuși tratamentului prin hemodializă în total 1242 pacienți cu insuficiență renală cronică terminală. Numărul pacienților tratați anual a crescut de la 42 în anul 1981, până la 165 în 2010 (Figura 1), iar numărul ședințelor de hemodializă efectuate anual s-a majorat de la 1251 în primul an de activitate a Centrului, până la 16136 în